

Inhoud

I	Zonder kaart	II
II	De dood voorzien	17
III	De versies en de mythes	21
IV	God de Vader	30
V	Mars is boos	48
VI	Verloochen ze allemaal	61
VII	Mannen die aborteren	65
VIII	Het voor gevoel van het moment	68
IX	Die meneer is mijn papa niet	73
X	Tien vervloekte jaren	82
XI	Mijn oudoom Porfirio	97
XII	Cinema Paradiso	104
XIII	We gaan naar de fruitstal	122
XIV	Het duurde lang eer ik het begreep	130
XV	Het gewicht van witte vlinders	135
XVI	Waarom zo alleen?	139
XVII	Papa?	146
XVIII	Ik ben aangereden door een trolleybus	151
XIX	En daar	159
XX	Noem me geen dochter	162
XXI	De rode zakdoek	171
XXII	De terugreis	182
XXIII	De rode tatoeage	187
XXIV	Caballo viejo, oud paard	193
XXV	Hartinfarct	197
XXVI	Sterf ver van ons vandaan, papa	200
XXVII	De nieuwe geest van mijn vader	202

xxviii	Gratia venustas	206
xxix	De foto is compleet	211
xxx	Dit is je kleinkind	214
	Dankwoord	217
	Noot van de vertaler	219

Zonder kaart

Ditmaal ben ik banger dan anders. Het is niet voor het eerst dat ik voor een lege bladzijde sta met al zijn afgronden, aanslagen op mijn gevoel van eigenwaarde, bespottelijke neuroses en diepe waterputten. Maar bij dit begin moet ik toegeven dat ik als de dood ben.

Ik ben bang omdat ik geen kaart heb, geen gids, geen vertelstrategie. Ik stap in dit verhaal op dezelfde manier als waarop ik die ene decembermorgen in 2016 in een rood busje stapte om mijn vader te zoeken met niets dan een oude foto van zijn broer.

Neem me niet kwalijk, hebt u deze man misschien gezien?

Ik schrijf om een verhaal te vertellen, om verslag te doen van deze geschiedenis. Of dat hou ik mezelf tenminste voor.

Maar de waarheid – een waarheid die daaronder ligt – is ook dat ik schrijf om het gewicht van de veertig jaar lang herkauwde mythe over mijn vader van me af te zetten, de talloze versies van hem, zijn afwezigheid, zijn aanwezigheid, zijn naam, het feit dat hij ons verlaten heeft, zijn rode zakdoek, net zo rood als dat busje waarmee we door Michoacán reden om hem te zoeken na hem dertig jaar niet te hebben gezien.

Ik schrijf om de pijn van het verleden en de angst voor de toekomst los te laten. Ik schrijf om mijn vader te vinden.

Pardon, kent u deze man?

En zo was ik naar La Mira gekomen omdat me gezegd was dat daar mijn vader, een zekere Porfirio Murillo, woonde.

Ik had deze verwijzing willen vermijden, maar dat is onmogelijk, ik durf te stellen dat we in dit land allemaal kinderen zijn van Pedro Páramo.

Net als bij Rulfo's personage Juan Preciado was het mijn moeder die me verteld had dat mijn vader in La Mira woonde, een dorpje waarvan de naam zoveel betekent als 'het vizier', in de gemeente Lázaro Cárdenas, in de deelstaat Michoacán.

Lázaro Cárdenas is een havenstad, een plaats van laden en lossen, of het nou legaal is of illegaal.

Visit Mexico. Welja.

Ik moet glimlachen als ik op de website voor toerisme in Mexico lees: 'Zeven dingen die je móét doen in Lázaro Cárdenas, Michoacán.'

Ik kan zó zeven dingen opnoemen die je moet doen in deze regio die grenst aan de staat Guerrero. Dit zijn ze: 1. Overleef de armoede. 2. Overleef de honger. 3. Overleef het gebrek aan medische voorzieningen. 4. Overleef de kansarmoede. 5. Overleef de greep van de georganiseerde misdaad op de avocadoteelt. 6. Overleef het ontbreken van goed onderwijs. 7. Overleef de drugskartels. Voilà, de zeven paarden van de Apocalyps waarover mijn grootmoeder – zelf ook afkomstig uit Michoacán – altijd sprak.

Ai. Ik zei drugskartels, terwijl ik dat niet had willen zeggen. Terwijl de uitgeverij ook niet wil dat ik dat zeg. En de cultuursector ook niet. En de politieke correctheid ook niet. Niemand wil het meer over de drugskartels hebben, want dat was vroeger.

Maar dit is geen boek over het drugsgeweld, o nee. Ik weet heel goed dat het dat niet is, ook al vertelde ik mezelf *on the road* nog zoveel oorlogszuchtige grappen terwijl we over de smalle wegen reden die nu eens groen waren en dan weer stoffig, en ik naar de onuitsprekelijke namen keek op de lijst met dorpen in Michoacán: Visit Mexico, in Angamacutiro kun je worden ontvoerd, in Angangueo kun je worden overvallen, in Carácuaro kunnen je bezittingen in beslag worden genomen, in Copándaro kan je huis in brand worden gestoken, in

Chucándiro kun je worden verkracht, in Churintzio kun je worden vermoord, in Churumuco kun je verdwijnen... maar het is in La Mira dat ik je in het vizier heb, papa.

Porfirio Murillo Carrillo. Dat is je volledige naam. Was. Is. Is in de tegenwoordige tijd, meer tegenwoordig dan ooit.

Porfirio komt van purper, van de Romeinen; wie een tuniek van deze kleur droeg was machtig en welgesteld, want het pigment was afkomstig van een zeeslak, en de productie ervan was gering en duur. Purper en goud werden de kleuren van de macht in Rome, het waren zelfs de kleuren van de keizer.

Ik treuzel. Ik twijfel of ik in staat zal zijn om dit verhaal te schrijven met de kwaliteit en diepgang die het verdient. Ik ben zenuwachtig. Ik besterf het van angst, en van liefde. Ik zeg tegen mezelf dat ik terug moet gaan om te vertellen hoe het allemaal begon. Vertel dan hoe het allemaal begon, mens, dus niet vanaf het begin. Over het begin kun je niet schrijven. Geen idee of er ooit iemand over het begin van iets kan schrijven.

We zullen zien of ik dit verhaal kan vertellen.

Het was november, zo'n veertig dagen voordat ik in dat busje stapte om die reis te maken. Ik werd vroeg wakker met in mijn hoofd het beeld van een uil die ik in mijn droom had gezien.

Zo'n ochtend dat je opstaat met het zuur in je borst en een legioen insecten die met een kleverig soort angst tussen hun poten door je aderen marcheren.

Alsof er boven mijn hoofd een wolk hing, geen grijze wolk, maar een die zo helder en wit was dat het pijn deed en waaruit een boodschap kwam die keer op keer door me heen ging: mijn vader gaat dood.

Hij heeft nog maar kort te leven.

Hij gaat dood en ik ken hem niet, ik heb hem maar één keer in mijn leven gezien, ik zou hem zo op straat kunnen

tegenkomen zonder te weten wie hij is.

Ik was het onderwerp mijn hele leven uit de weg gegaan, had mijn vader verloochend, ingebeeld en vermoord al naar gelang het me uitkwam en op die manier had ik het tot achter in de dertig gehaald. Mijn geest had er zelfs in de spreekkamer van mijn psycholoog een draai aan weten te geven. Van kleins af aan had ik mijn broers en zussen 'Overleden' zien invullen op elk schoolformulier waarop naar de naam van onze vader werd gevraagd; omdat ik dat woord niet begreep maar wel aanvoelde dat ik me moest aansluiten bij het familieverhaal, wilde ik hen imiteren en vulde ik 'Verklede' in op diezelfde formulieren, tot een van mijn zussen me verbeterde en me uitlegde dat overleden dood betekent. Aha. En ik maar denken dat mijn vader zich mooi verkleed had.

Mooi en deftig verkleed, in het purper.

Overleden. Verleden tijd. Voorbij.

Maar dit was een familieleugen, die we onszelf wijsmaakten omdat het beter staat om een dode vader te hebben dan een vader die niet van je houdt, het staat beter en het doet minder pijn.

Het was gemakkelijker te aanvaarden dat we door ons ellendige lot geen vader hadden dan dat onze vader een ellending was geweest die ons in de steek had gelaten. Ho, ho, rustig aan. Zo is het niet, het ligt niet zo eenvoudig. Maar ik kan er niet omheen dat in bijna de helft van de gezinnen in dit land de vader op een mooie dag sigaretten ging halen en nooit meer terugkwam. Miljoenen Mexicaanse mannen en vrouwen groeien daarmee op. Hoeveel van hen zouden er net als ik kinderen zijn van zo'n 'verklede' vader?

Ons huis had wel iets weg van Rulfo's spookdorp Comala, want hoewel het officiële verhaal luidde dat mijn vader dood was, kregen we soms bericht van hem, mijn moeder vertelde nu en dan dat hij haar had opgezocht en een enkele keer was zij bij hem langsgedaan. Dus hij was dood maar hij kon

praten en zo. En hij kon drinken. Veel drinken. En zo komen we bij de kern van de zaak: een alcoholist als vader.

Een vader die opgezwollen is van de aguardiente.

Nu is het zo dat ik destijds, in november 2016, probeerde een adoptieprocedure in gang te zetten als alleenstaande moeder. Jazeker, mijn gezin zou bijdragen aan de cijfers van vaderloze Mexicanen.

Ik wilde een kind en ik had geen partner en mijn leeftijd was niet ideaal om er een te zoeken en te wachten op een zwangerschap. Maar het verlangen was groot, overweldigend. En dus wilde ik het via adoptie proberen.

En net zoals je van het ene eind van een kluwen wol uiteindelijk altijd bij het andere eind komt, bracht dat kind me onverbiddelijk bij mijn vader.

Hoe kan ik een kind krijgen zonder het zelfs maar te kunnen vertellen wie haar of zijn grootvader is? Welk familieverhaal geef ik dat kleintje mee?

Allemaal schrijven we onze eigen roman over onszelf. En ik wilde dat er in mijn roman een vader zat en dat het verlangde kind een grootvader had. Niets meer en niets minder.

Allemaal schrijven we die roman om een einde te breien aan het onvolledige verhaal dat we hebben gehoord van degenen van wie we afstammen, of dat proberen we tenminste.

Maar waarom zijn er zoveel Mexicanen op zoek naar hun vader?

Buiten de statistieken kan ik in een mum van tijd de verhalen opsommen van mijn vrienden Juan en Juana Preciado. Het zijn er nogal wat.

Mijn vriendin R. is tweeëndertig jaar en heeft haar vader nog nooit van haar leven gezien, ook al weet ze wie hij is, hoe zijn achternaam luidt – een bekende achternaam in de Mexicaanse politiek – ook al heeft ze zijn Facebookpagina uitgedplozen en zelfs contact met hem gezocht. Ze kreeg nul op het rekest.

C. weet nog altijd niet wie zijn vader is, ook al probeert hij hem al tien jaar lang te vinden. Hij heeft tantes en ooms het hemd van het lijf gevraagd op zoek naar aanwijzingen, gegevens, of wat dan ook.

Mijn nichtje weet wie haar vader is en ze heeft contact met hem gehad, maar ze kreeg genoeg van zijn mooie woorden, van het wachten, van zijn beloftes dat hij er op die en die dag voor haar zou zijn, zonder dat het er ooit van kwam.

F. kreeg het nummer van haar vader, maar ze heeft hem geen whatsapp durven sturen, wel ze bekijkt telkens weer zijn profiel om te zien of hij online is of zijn profielfoto heeft veranderd, die zij dan pikt om iets van een familiealbum te hebben met haar vader erin, een familiealbum dat ze samenstelt door het stalken van haar eigen vader, die niets van haar wil weten.

Mijn vriend A. had zijn vader langer dan tien jaar niet gezien en hij vond hem pas terug toen hij bericht kreeg dat zijn vader zich dood had gedronken.

Ik durf er vergif op in te nemen dat veel van de mensen die dit nu lezen, bezig zijn hun eigen verhaal te maken, hun verhaal over een afwezige vader, een onbekende vader, een tot een mythe geworden vader.

Dat zeg ik omdat er van deze afwezigheid ook cijfers zijn.

Volgens de officiële cijfers zijn er in Mexico twaalf miljoen gezinnen zonder vader.

Zo'n zesentwintig miljoen kinderen zonder vader.

Een leger van Juans en Juana's Preciado. Sommigen van hen gaan naar hun vader op zoek, anderen niet. Ik kan de keuze om het onder de mat te schuiven goed begrijpen: in de steek laten wie jou in de steek gelaten heeft, als jij niets van mij wilt weten, dan ik ook niet van jou.

Maar ik, ik ben op zoek, ik ben een van de mensen die op zoek gaan. Het is mijn vloek, er is niets aan te doen.

De dood voorzien

Mijn vader gaat dood. Ik begon deze voorspelling overal te zien, en raakte ervan overtuigd dat ik iets moest doen.

Ik heb geen idee hoe het komt, maar ik heb vaak een voorgevoel van de dood. Toen mijn grootmoeder doodging, droomde ik van haar, ze kwam bij me met twee zilveren munten op haar ogen en ik wist dat ze op reis was naar de andere wereld. Ze stierf de volgende morgen.

De nacht voordat mijn vriend Ramón overleed, droomde ik dat hij met mijn moeder trouwde. Ik werd midden in de nacht wakker met de gedachte dat het geen huwelijksceremonie was geweest maar een begrafenisplechtigheid, en om acht uur 's morgens kreeg ik het telefoontje dat zijn dood bevestigde. En zo is het al vaak gegaan. Het is angstaanjagend. Ik vertel het niet aan mijn vrienden wanneer ik deze dingen droom, want al viermaal voorzag ik de dood van hun ouders en grootouders. Het is afschuwelijk maar het is zo. Ik lieg niet. Ik kan me niet voorstellen dat je over zoiets kunt liegen.

Als het leven een droom is, dan geldt dat ook voor de dood. Waarom zou het ook anders zijn?

Vandaar dat die droom over mijn vader me behoorlijk van mijn stuk bracht.

Dus deed ik wat ik altijd doe om de paniek in bedwang te krijgen: ik ging zitten schrijven.

Het zou nog een aantal dagen duren voor ik weer een afspraak had met mijn psycholoog en ik woonde alleen, er was niemand bij wie ik mijn hart kon uitstorten; aan wie zou ik zo vroeg in de ochtend mijn verhaal kwijt kunnen over die droom die nog steeds door mijn hoofd speelde? Ik had na-

tuurlijk mijn broers of zussen kunnen bellen, maar ik stond niet direct te trappelen om hun mijn idiote verhaal te vertellen: hoi, moet je horen, toen ik vanmorgen wakker werd, wist ik zeker dat onze vader doodgaat, laten we hem gaan zoeken in Michoacán als een speld in een hooiberg, wie weet vinden we hem, want ik kan het idee gewoon niet verdragen om een kind te krijgen zonder dat het een grootvader heeft, noch het idee dat Porfirio overlijdt voordat we naar hem op zoek gaan.

Nee.

Schrijf, zegt de stem van degene die binnen in mij huist en die me de afstand biedt om beter te kunnen zien.

En ik schreef een brief:

Papa, zal ik papa zeggen, of vader, of je bij je naam noemen?

Ik weet niet eens hoe ik moet beginnen. Ik word bijna veertig, en het is voor het eerst dat ik deze aanspreekvorm opschrijf.

Ik ken je niet, ik weet niet welke kleur je huid heeft, hoe je kijkt, hoe lang of hoe zwaar je bent, hoe je handen eruitzien, hoe je stem klinkt. Ik weet niets van je. En toch ben ik jou.

Ik probeer me iets te herinneren, maar dat meisje van zeven dat je ooit een keer heeft gezien, geeft niet thuis. Mijn geheugen is leeg. Er zijn geen gegevens. Of niet genoeg.

Ik ken je niet en toch heb ik met jou zoveel doorgemaakt. Misschien was het eerste wel de schaamte, dat vonnis waarvan iedereen probeert te doen alsof het iets heel normaal is maar dat een zure smaak achterlaat in de mond van een klein meisje: ik heb geen papa.

Ik heb vaak stiekem gedacht dat ik een kind van mijn vader ben. Diep vanbinnen weet ik dat een deel van mijn persoonlijkheid gehoor wil geven aan de denkbeeldige eisen van een vader die hoge verwachtingen van mij heeft: dat ik ijverig ben, sterk en sportief, dapper en besluitvaardig. Alsof ik je ogen zoek, je goedkeuring, een diploma van jou wil dat ik het goed gedaan heb, dat ik het onderdeel 'van vaderskant' goed heb uitgevoerd.